

Bestuurlijke Netwerkkkaart

Rampenbestrijding Noordrijn-Westfalen

Nederlandse Academie
voor Crisisbeheersing en Brandweerzorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	Handboek - werkversie
Versie	202511

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Rampenbestrijding Noordrijn-Westfalen

Inclusief civiele bescherming

Crisistypen	> grote schadegevallen - brand, rampen en andere openbare noodsituaties die het leven of de gezondheid van vele mensen in gevaar brengen of waarbij aanzienlijke materiële schade dreigt.
Bevoegd gezag	> <i>Landrat Kreise / Oberbürgermeister kreisfreie Städte</i> (voorzitter district / burgemeester grote stad) > regeringspresident Bezirk (regio) > minister Binnenlandse Zaken Noordrijn-Westfalen > minister Binnenlandse Zaken Duitsland >
Soorten bevoegdheden	Operationeel leider > operationele leiding <i>Landrat Kreise of Oberbürgermeister kreisfreie Städte</i> > (lokaal rampenbestrijdingsgezag) > aanwijzen van operationeel leider > opdrachten/aanwijzingen geven aan operationele leider Regeringspresident <i>Bezirk</i> > (bestuurlijk toezicht) > aanwijzingen ten behoeve van de uitvoering van wettelijke taken en verplichtingen > kan aan een van betrokken <i>Hauptverwaltungsbeamten</i> de algehele leiding geven > overnemen van gezag <i>Hauptverwaltungsbeamte</i> Minister BiZa Noordrijn-Westfalen > (oppertoezicht) > aanwijzingen ten behoeve van de uitvoering van wettelijke taken en verplichtingen > overnemen van gezag Minister BiZa Bondsrepubliek Duitsland > bijstand federale politie en <i>Technisches Hilfswerk</i> > politiebijstand tussen deelstaten > aanwijzingen aan alle overheden in het kader van de civiele verdediging (niet militaire maatregelen in tijd van oorlog of bij oorlogsdreiging)

Bestuurlijke structuur rampenbestrijding

- > De rampenbestrijding is in Duitsland de verantwoordelijkheid van de deelstaten. In Noordrijn-Westfalen zijn in eerste instantie de *Kreisen* (districten) en *kreisfreie Städten* (grote steden) verantwoordelijk voor de rampenbestrijding, en vervolgens de regeringen van de regio's (*Bezirks*) en het ministerie van Binnenlandse Zaken van Noordrijn-Westfalen.

Coördinatiestructuur rampenbestrijding

- > Op elk niveau (*Kreise en kreisfreie Städten - Bezirk* - deelstaat) coördineert en bewaakt een *crisisstaf* op hun niveau de samenhang van de maatregelen. De staf houdt zich daarbij bezig met de strategische en communicatieve aspecten van de crisis, afstemming met andere betrokken overheden en overheidsdiensten en neemt maatregelen op het gebied van de 'bevolkingszorg'.
- > Op deelstaatniveau maken alle betrokken ministeries deel uit van de crisisstaf en stemmen hun maatregelen op elkaar af. De uitvoering van maatregelen geschiedt in de reguliere (sectorale) lijnen, voor de rampenbestrijding binnen de keten van Binnenlandse Zaken – *Bezirk, Kreise* en *kreisfreie Stadt*.
- > Noot: de gemeenten (*gemeinden*) zijn verantwoordelijk voor de ongevallenbestrijding, maar indien er gecoördineerd (operationeel) optreden noodzakelijk is, wordt direct opgeschaald naar het niveau van de *Kreisen* of *kreisfreie Städten*.

Operationele leiding

- > In tegenstelling tot Nederland is de operationeel leider na activering door het bevoegd gezag onafhankelijk en neemt zelfstandig alle noodzakelijke operationele bestrijdingsmaatregelen.
- > De operationele leiding en de *crisisstaf* (zie boven) zijn strikt gescheiden en informeren

elkaar middels verbindingsofficieren. De operationeel leider neemt geen zitting in de *crisisstaf*.

- > De operationeel leider neemt binnen het kader van zijn opdracht alle noodzakelijke bestrijdingsmaatregelen en kan alle betrokken hulpverleningsdiensten (behoudens de politie) daarbij bevelen geven.
- > Er bestaat een algemeen geldende verplichting voor de bevolking om te helpen bij bestrijding van rampen. De operationeel leider kan overeenkomstig mensen opdragen te helpen.
- > Hij kan ook hulpmiddelen en voertuigen vorderen.
- > Tot de benoeming van de operationeel leider, wordt de operationele leiding waargenomen door de hoogste aanwezige *officier van dienst*.
- > Als er meerdere *Kreise* en/of *kreisfreie Städte*, betrokken zijn, benoemen zij elk hun eigen operationeel leider.
- > Zie *Operationele schema rampenbestrijding*.

Bevoegdheden van de Landrat de Oberbürgermeister

- > De *Landrat* en de *Oberbürgermeister* heeft binnen respectievelijk de *Landkreise* of *kreisfreie Stadt* het bestuurlijk gezag over de rampenbestrijdingsorganisatie: de crisisstaf en de operationele leiding.
- > Hij activeert de bestuurlijke crisisstaf en wijst een voorzitter aan.
- > Hij wijst een operationeel leider aan en geeft de operationeel leider een opdracht/mandaat mee. Hij kan de operationeel leider de nodige aanwijzingen geven.
- > Alle deelnemende lagere overheden vallen onder zijn gezag
- > Gezag houdt in zeggenschap: het kunnen geven van bevelen. Bij optreden onder gezag behouden de betreffende organisaties hun eigen bevoegdheden.
- > Noot: de *Landrat* of *Oberbürgermeister* heeft niet de leiding over de bestrijding. Hij neemt geen zitting in de crisisstaf. Hij

wordt indien noodzakelijk op ad hoc basis op de hoogte gehouden door de voorzitter van de crisisstaf en de operationeel leider gezamenlijk

Bevoegdheden regiopresident (Regierungspräsident Bezirk)

- > De regiopresident kan de *Kreisen* en *kreisfreie Städten* aanwijzingen geven ter verzekering van de uitvoering van wettelijke verplichtingen, en kan zo nodig, ten laste van hen, de uitvoering van de aanwijzingen overdragen aan een andere partij of zelf uitvoeren.
- > De regiopresident kan in geval een ramp of ongeval zicht uitstrekt over meerdere steden en/of districten een van de betrokken *Landraten of burgemeesters* de algehele bestuurlijke leiding geven.
- > De regiopresident activeert de bestuurlijke crisisstaf en wijst een voorzitter aan.
- > De regiopresident kan desnoods de bestuurlijke leiding overnemen.
- > De regiopresident kan de operationele leiding activeren, indien dat nog niet gebeurt is, of indien er al meerdere operationele leiders geactiveerd zijn en het noodzakelijk is dat maatregelen op elkaar afgestemd worden, één operationeel leider aanwijzen voor het hele gebied.

Bevoegdheden minister Binnenlandse Zaken van Noordrijn-Westfalen

- > De minister van BiZa van Noordrijn-Westfalen heeft het oppertoezicht over de vijf regio's (*Bezirkregierungen*) en daarmee ook over de 31 *Kreise* en 23 *kreisfreien Städte*.
- > De minister kan aanwijzingen geven ter verzekering van de uitvoering van wettelijke verplichtingen.
- > De minister kan desnoods de bestuurlijke leiding overnemen.
- > De minister kan de operationele leiding activeren, indien dat nog niet gebeurt is, of indien er al meerdere operationele leiders geactiveerd zijn en het noodzakelijk is dat maatregelen op elkaar afgestemd worden,

één operationeel leider aanwijzen voor het hele gebied.

Evacuatie

- > In Noordrijn-Westfalen bestaat in het kader van de rampenbestrijding geen uitdrukkelijke bevoegdheid tot evacueren.
- > Het openbaar bestuur (de gemeenten, *Kreisen* en *kreisfreie Städten*) kunnen eventueel wel op basis van algemene (nood)verordeningen een evacuatie gelasten. Hulpverleningsdiensten kunnen dat niet.
- > De deelstaat kan in het kader van de civiele bescherming (dreigende oorlog) een evacuatie gelasten, verplichten het huis te verlaten, of de toegang tot een gebied verbieden.

Samenwerking tussen deelstaten

- > Bij grote calamiteiten informeren en ondersteunen deelstaten elkaar. De ondersteuning bestaat voornamelijk uit bijstand, het beschikbaar stellen van hulpdiensten en hulpmiddelen.
- > Informatie-uitwisseling en coördinatie tussen deelstaten en tussen deelstaten en het federale niveau, de Bond, vindt plaats via de gemeenschappelijke meldkamer, de GMLZ (*Gemeinsames Melde- und Lagezentrum des Bundes und der Länder*).
- > Bijstand kan ook bilateraal tussen deelstaten onderling geregeld worden.

Afstemming en coördinatie tussen Bond en deelstaten

- > Het ministerie dat primair aan zet is, in dit geval Binnenlandse Zaken, coördineert het optreden van het federale niveau. De Bondskanselier kan de coördinatie naar zich toe trekken.
- > Het ministerie van Binnenlandse Zaken is tijdens crises verantwoordelijk voor de ondersteuning van die coördinatie. Het departement faciliteert de afstemming tussen de verschillende federale vakdepartementen en tussen Bond en deelstaten middels het bijeenroepen van de Interdepartementale coördinatiegroep,

de *Interministerielle Koordinierungsgruppe des Bundes und der Länder (IntMinKoGr)*. De *IntMinKoGr* bestaat uit experts van de betrokken departementen.

- > De *IntMinKoGr* is in het bijzonder verantwoordelijk voor het opstellen van een gezamenlijke communicatiestrategie en voor de integrale advisering aan betrokken departementen en deelstaten.
- > Activering van deze coördinatiegroep brengt geen verandering in de toekenning van bevoegdheden.
- > Naast deze overkoepelende afstemming, vindt de uitvoering van maatregelen en de afstemming tussen de federale vakdepartementen en de bevoegde instanties van de deelstaten plaats binnen de reguliere sectorale lijnen.

Nationaal (federaal) optreden

- > In het kader van de rampenbestrijding kan de Bondsregering de federale grenspolitie en defensie beschikbaar stellen aan getroffen deelstaten. Tevens kan de Bond deelstaten bevelen politiebijstand te leveren aan andere deelstaten.
- > De Bondsregering kan verder in principe alleen ingrijpen in het kader van de civiele verdediging (bij dreigende oorlog), of in geval van bedreiging van de nationale veiligheid of de democratische rechtsorde. De Bond kan daarbij het gezag over de (deelstaat)politie overnemen en, in geval van deelstaatgrensoverschrijdend gevaar, deelstaten aanwijzingen geven.

Bilaterale bijstand Duitsland-Nederland

- > De Bondsrepubliek Duitsland en Nederland hebben zich verplicht om elkaar bij rampen en zware ongevallen zoveel mogelijk te helpen.
- > Voor bijstand door en aan deelstaten en provincies die aan elkaar grenzen zijn minister van Binnenlandse Zaken van de betrokken deelstaat en de voorzitter van de betrokken veiligheidsregio bevoegd.
- > Voor bijstand door en aan elkaar grenzende veiligheidsregio's en *Kreisen* en

kriesfreien Städte, zijn respectievelijk de voorzitter van de veiligheidsregio en de *Hauptverwaltungsbeamte* bevoegd

- > Voor het verlenen van bijstand door en aan deelstaten en provincies die niet aan elkaar grenzen, zijn de minister van Binnenlandse Zaken van Bondsrepubliek Duitsland en de minister van Justitie en Veiligheid van Nederland bevoegd.
- > Per deelstaat zijn er aparte afspraken over bijstand van het federale agentschap *Technische Hilfswerke* (THW) aan de aan Duitsland grenzende veiligheidsregio's.
- > In de EUREGIO MAAS-RIJN zijn er aparte afspraken gemaakt over landgrensoverschrijdende bijstand, waarbij ook burgemeesters en hun plaatsvervangers bevoegd zijn om bijstand aan te vragen.
- > Voor burenhulp over de grens, assistentie van een lokaal brandweerkorps bij brand- en ongevalsbestrijding, zijn de desbetreffende burgemeesters bevoegd, *zover hier afspraken over zijn gemaakt*.

Bilaterale afstemming Duitsland-Nederland

- > Nederland en Duitsland hebben zich verplicht elkaar te informeren in geval van schadegevallen die een weerslag kunnen hebben over de landsgrens, waaronder het uit voorzorg verstrekken van meetgegevens.
- > De minister van Justitie en Veiligheid (JenV) van Nederland en de minister van Binnenlandse Zaken (BiZa) van Noordrijn-Westfalen informeren elkaar over gevaren, rampen, crises en andere zware calamiteiten die op elkaar grondgebied kunnen voordoen.
- > Om zeker te stellen dat burgers aan beide kanten van de grens dezelfde informatie krijgen, stemmen de minister van JenV en de minister BiZa van NRW bij gevaren, rampen en crises, de inhoud van de waarschuwingen en overheidsboodschappen op elkaar af.
- > De informatie-uitwisseling en de afstemming van de crisiscommunicatie

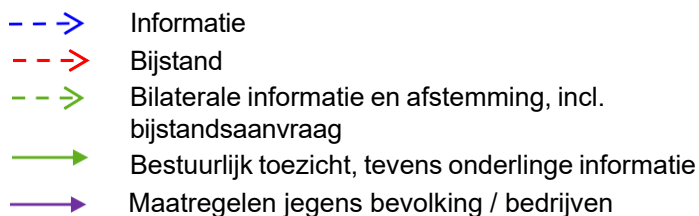
loopt via het Nationaal Coördinatiecentrum (NCC) en de alarmcentrale van het ministerie van Binnenlandse Zaken van Noordrijn-Westfalen.

Bilaterale en internationale slachtofferinformatie-uitwisseling

- > De informatie-uitwisseling ten aanzien van Duitse slachtoffers in Nederland en vice versa, vindt plaats via de eerdergenoemde bilaterale afstemmingslijnen.
- > Of via Buitenlandse Zaken: de bevoegde autoriteiten zijn verplicht om in geval van een dodelijk slachtoffer uit het buitenland het desbetreffende consulaat te informeren. Het consulaat mag direct informatie inwinnen bij lokale autoriteiten.

Europese en internationale aspecten

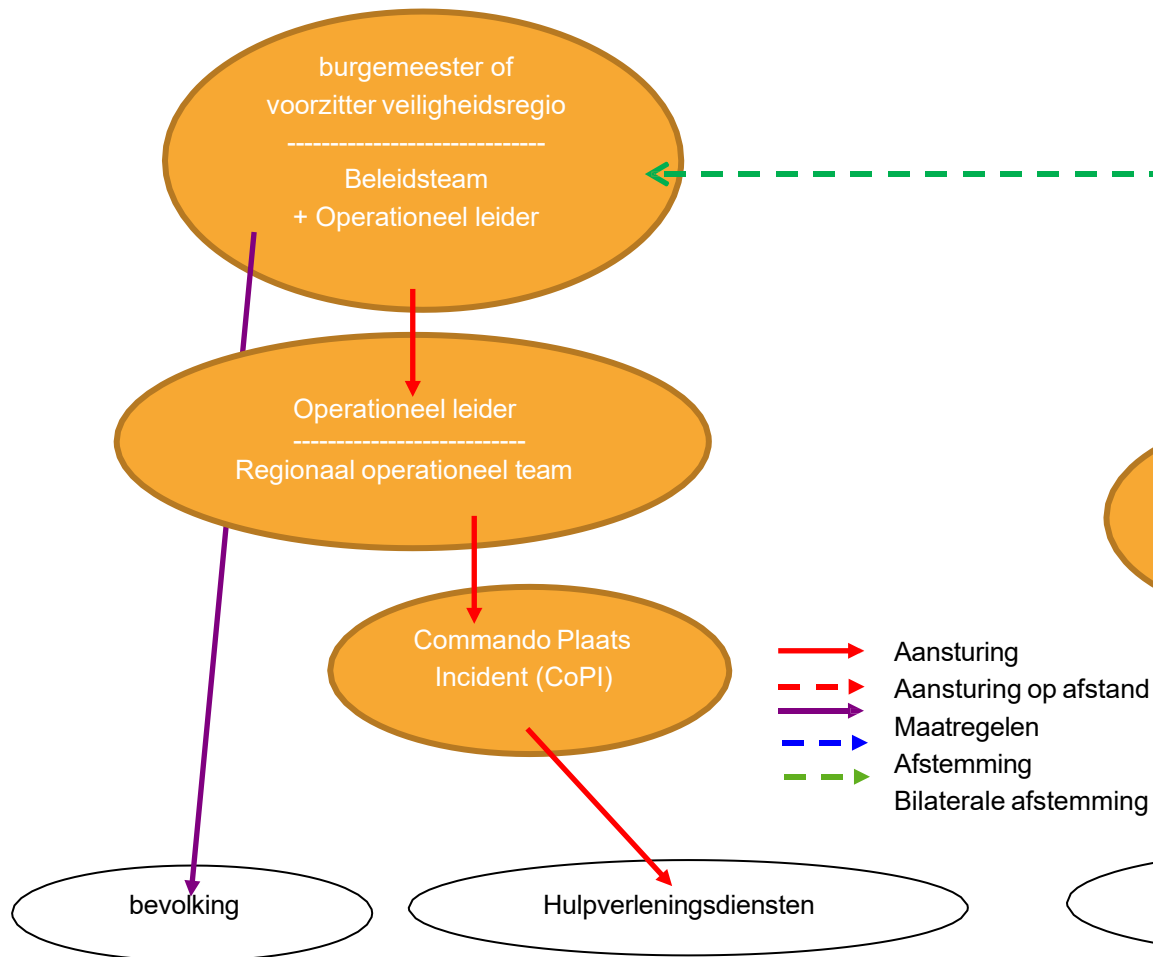
- > Rampenbestrijding kent Europese en internationale (VN, NAVO en tussen staten onderling) regels en afspraken over wederzijdse informatieverschaffing en bijstand.
- > Bij de EU neemt het *European Emergency Response Coordination Centre (ERCC)* de centrale plaats in.
- > Bij de VN neemt OCHA, *Office for the Coordination of Humanitarian Affairs*, de centrale plaats in.
- > De minister van BiZa in de Bondsrepubliek Duitsland en de minister van JenV in Nederland informeren bedreigde of getroffen buurlanden over een ramp of andere crisis op het eigen grondgebied.
- > Ten aanzien van grensoverschrijdende gevolgen van industriële ongevallen is tevens het streven naar coördinatie van bestrijdingsmaatregelen voorgeschreven.

BMI – Bundesministeriums des Innern
BMVg – Bundesministerium der Verteidigung
cdK – commissaris van de Koning
JenV – Ministerie van Justitie en Veiligheid
MIK – Ministeriums für Inneres und Kommunales

Operationele schema rampenbestrijding

Nederland

Nordrhein-Westfalen

